

ОБЛІК ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Розглянуто важливість визначення фінансового результату діяльності підприємства, особливості його формування, а також основні форми фінансової звітності та мету їх складання згідно з П(С)БО. Визначено необхідність розробки методики формування фінансових результатів.

Аннотация. Рассмотрена важность определения финансового результата деятельности предприятия, особенности его формирования, а также основные формы финансовой отчетности и цель их составления в соответствии с П(С)БУ. Определена необходимость разработки методики формирования финансовых результатов.

Annotation. The importance of determining the financial result of company performance, the features of its formation, as well as the primary financial statements and the purpose of their preparation in accordance with the Regulations (Standards) of Accounting are emphasized. The necessity of developing a methodology for generating financial results is determined.

Ключові слова: доходи, витрати, фінансовий результат, прибуток, збиток.

Основною метою підприємства є одержання максимального прибутку за мінімальних витрат із паралельним підвищенням якості обслуговування споживачів. Господарська діяльність будь-якого підприємства характеризується її фінансовим результатом. Можливий негативний результат – збиток. Це означає, що підприємство не компенсує коштів, витрачених на господарську діяльність. Тому дуже важливим для підприємства є досягнення позитивного фінансового результату діяльності – прибутку, він є основою фінансово-економічного розвитку та стабільності підприємства, збереження його фінансової незалежності.

Вагомий внесок у дослідження питань теорії обліку фінансових результатів зробили вітчизняні вчені Ф. Бутинець, С. Голов, З. Гуцайлюк, В. Добровольський, О. Карпенко, М. Кужельний, Л. Нападовська, В. Лінник, Я. Столяров, М. Пушкар, а також зарубіжні науковці, зокрема Є. Добровольський, М. Вахрушина, В. Чернова, В. Палій, Дж. Шанк, Б. Райан, К. Друрі та ін. Вивчення теоретичних праць вітчизняних і зарубіжних вчених дало змогу підкреслити коло недостатньо опрацьованих питань.

Метою даної статті є дослідження аспектів обліку фінансових результатів діяльності підприємства і розробка практичних рекомендацій щодо їх удосконалення.

Об'єктом – фінансові результати діяльності підприємства.

Предмет дослідження – формування технології обліку фінансових результатів діяльності підприємства.

Фінансовим результатом господарської діяльності підприємства є прибуток або збиток. Прибуток в основному утворюється в результаті реалізації готової продукції (послуг, товарів). Крім того, підприємство може продавати, реалізовувати інші матеріальні цінності та послуги допоміжних виробництв і господарств, а також мати доходи і збитки, що збільшують або зменшують розмір прибутку від інвестиційної та фінансової діяльності.

Прибуток є найважливішим узагальнюючим показником, що характеризує кінцевий результат діяльності підприємства. Від розміру прибутку, отриманого підприємством, залежать формування оборотних коштів, виконання зобов'язань перед бюджетом, платоспроможність підприємства, доходи акціонерів тощо.

Прибуток формується поступово протягом фінансово-господарського року. Більшу частину прибутку становить прибуток від реалізації продукції, одержаний у вигляді різниці між виручкою від реалізації продукції і витратами на її виробництво та збут [1].

Прибуток є наслідком різноспрямованого руху грошових потоків, що характеризується доходами і витратами підприємства. Доходи і витрати, як взаємопов'язані чинники утворення прибутку підприємства, мають досліджуватися на всіх етапах їх формування. В узагальненому вигляді прибуток може розглядатися як різниця між доходами, отриманими підприємством за відповідний період внаслідок своєї діяльності, та витратами, здійсненими в той же період внаслідок своєї діяльності [2].

У загальному визначенні дохід – це збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання капіталу (за винятком зростання, обумовленого внесками власників до статутного капіталу). Це визначення відповідає вимогам до визнання та класифікації доходу від звичайної діяльності підприємства, які містяться в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 15 "Дохід". Отже, згідно з П(С)БО 15, дохід визначається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [3].

Витрати є другим важливим чинником впливу на розмір прибутку підприємства. Облік витрат підприємства здійснюється відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 "Витрати". Згідно з П(С)БО 16, витратами звітного періоду визнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені [4].

відображаються суми доходів від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) та від іншої операційної діяльності (рахунки 70 "Доходи від реалізації", 71 "Інший операційний дохід"), за дебетом – суми в порядку закриття рахунків обліку собівартості реалізованої готової продукції, товарів, робіт і послуг, адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних витрат (90 "Собівартість реалізації", 92 "Адміністративні витрати", 93 "Витрати на збут", 94 "Інші витрати операційної діяльності") [5].

Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Цей закон поширюється на всіх юридичних осіб, створених відповідно до законодавства України, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності, а також на представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності (далі – підприємства), які зобов'язані вести бухгалтерський облік та подавати фінансову звітність згідно із законодавством [6].

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс" визначає зміст і форму балансу та загальні вимоги до розкриття його статей. Норми цього Положення (стандарту) застосовуються до балансів підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім банків і бюджетних установ). Метою складання балансу є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства на звітну дату. У балансі відображаються активи, зобов'язання та власний капітал підприємства. Згортання статей активів та зобов'язань є неприпустимим, крім випадків, передбачених відповідними положеннями (стандартами). Підсумок активів балансу повинен дорівнювати сумі зобов'язань та власного капіталу [7].

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати" визначає зміст і форму Звіту про фінансові результати, а також загальні вимоги до розкриття його статей. Норми цього Положення (стандарту) стосуються звітів про фінансові результати підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім банків і бюджетних установ). Метою складання звіту про фінансові результати є надання користувачам повної, правдивої та неупередженої інформації про доходи, витрати, прибутки і збитки від діяльності підприємства за звітний період [8]. Цей звіт вважається одним із найбільш інформативних документів звітності, оскільки містить інформацію про динаміку прибутку підприємства.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів" визначає зміст і форму звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги до розкриття його статей. Норми цього Положення (стандарту) стосуються звітів про рух грошових коштів підприємств, організацій та інших юридичних осіб усіх форм власності (крім банків і бюджетних установ) [9].

Система обліку фінансових результатів є необхідною та важливою частиною функціонування підприємств. Кінцевий фінансовий результат враховує результати за всіма видами діяльності підприємства, підбиваючи загальний підсумок. Крім того, що прибуток характеризує остаточний фінансовий результат діяльності підприємства, він є головним джерелом фінансування витрат на виробничий і соціальний розвиток підприємства, а платежі до бюджету за рахунок податку на прибуток – важливим елементом доходів держави. Це означає, що доходи підприємства повинні задовольняти не тільки його фінансові потреби, але й потреби держави на фінансування суспільних фондів споживання, розвиток науки, освіти, охорони здоров'я, проведення екологічних заходів тощо. З метою отримання оперативної та точної інформації про фінансові результати підприємства потрібно чітко розмежовувати їх за видами діяльності, розробити методику проведення контролю за процесами формування фінансових результатів, проводити аналітичні дослідження формування фінансових результатів та розподілу прибутку.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Бухгалтерський облік та фінансова звітність в Україні : навч.-практ. посібн. / за ред. С. Ф. Голова. – Дніпропетровськ : ТОВ "Баланс-Клуб", 2005. – 768 с. 2. Білик М. Д. Фінансові результати підприємств державного сектору економіки в умовах планування / М. Д. Білик // Фінанси України. – 2006. – № 9. – С. 128–143. 3. Проданчук М. А. Удосконалення обліку і контролю фінансових результатів. – К. : ННЦ ІАЕ, 2004. – 232 с. 4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 16 "Витрати" МФУ № 318 від 31.12.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://proaudit.com.ua/buh/standart>. 5. Основи фінансового аналізу / Я. І. Єлейно, О. М. Кандиба, М. Л. Лапішко та ін. – Львів : Львівський банківський інститут Національного банку України, 2004. – 141 с. 6. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 996-XIV від 16.07.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua. 7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://proaudit.com.ua/buh/standart>. 8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати", затверджене наказом Міністерства фінансів України № 87 від 31.03.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://proaudit.com.ua/buh/standart>. 9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 4 "Звіт про рух грошових коштів", затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://proaudit.com.ua/buh/standart>.